ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 6.7.2026 г.
COM(2026) 352 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО СЪВЕТА И ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

относно оценката на Регламент (ЕС) 2016/429 за заразните болести по животните и за изменение и отмяна на определени актове в областта на здравеопазването на животните („Законодателство за здравеопазването на животните“)

{SWD(2026) 179 final}

ВЪВЕДЕНИЕ

Съгласно член 282 от Регламент (ЕС) 2016/429 за заразните болести по животните („Законодателство за здравеопазването на животните“)[1] Европейската комисия („Комисията“) трябва да извърши оценка на посочения регламент и на делегираните актове, посочени в член 264 от същия регламент, и да представи резултатите от оценката в доклад до Европейския парламент и Съвета. Настоящият документ има за цел да спази това правно задължение и да послужи като доклад.

Съответно настоящият доклад се основава на заключенията и поуките, извлечени по време на процеса на оценяване. Той се основава на резултатите, представени в работния документ на службите на Комисията относно оценката на Законодателството за здравеопазването на животните (ЗЗЖ), и в него допълнително се очертават конкретни области, на които да се обърне специално внимание, и някои бъдещи действия, които да бъдат предприети от Комисията и държавите членки.

2. ПРЕДИСТОРИЯ, ИЗТОЧНИЦИ И ПОЛИТИЧЕСКИ КОНТЕКСТ

За заразните болести по животните граници не съществуват и независимо от факта, че те засягат предимно животните и причиняват икономически загуби, някои от тях могат да засегнат и хората. Хармонизираните правила с мерки за контрол на такива болести по животните се регулират в ЕС в продължение на десетилетия, например някои от първите актове относно здравето на животните бяха приети още през 1964 г. С въвеждането на единния пазар на ЕС тези правила бяха допълнително разширени и засилени през 90-те години на миналия век.

ЗЗЖ беше прието през 2016 г., влезе в сила на 21 април 2016 г. и се прилага от 21 април 2021 г. насам. То има за цел да се осигури по-опростена и по-гъвкава регулаторна рамка, като се гарантира основан на риска подход за определяне на ветеринарно-здравни изисквания, по-добра подготвеност за появата на болести, както и профилактика и контрол на заразни болести от списъка.

Освен това с него се намалява административната тежест за земеделските стопани, други оператори и компетентните органи, без да се прави компромис със здравния статус на животните в Съюза. В допълнение ЗЗЖ осигурява по-подходящи инструменти за справяне със санитарни кризи (напр. нововъзникващи болести) или за справяне със специфични обстоятелства и допринася за намаляване на икономическите загуби, дължащи се на възникнали огнища на болести.

Тази регулаторна рамка беше приета в резултат на стратегията на ЕС за здравето на животните: „По-добре превенция, отколкото лечение“[2], която последва цялостна оценка

[1] Регламент (ЕС) 2016/429 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 г. за заразните болести по животните и за изменение и отмяна на определени актове в областта на здравеопазването на животните (Законодателство за здравеопазването на животните) (ОВ L 084 31.3.2016 г., стр. 1).

[2] Стратегия на ЕС за здравето на животните за периода 2007—2013 г. — Безопасност на храните — Европейска комисия.

на политиката на ЕС в областта на здравеопазването на животните за периода 1995—2004 г. и алтернативи за бъдещето[3].

ЗЗЖ замени 39 отделни правни акта и въведе единна, хармонизирана и основана на риска рамка за здравето на животните в целия Европейски съюз. С реформата беше въведена модернизирана система от основани на риска мерки (напр. категоризация на болестите), по-ясно разпределение на отговорностите между компетентните органи и операторите, подобряване на превенцията, по-специално чрез укрепване на биологичната сигурност, повишаване на подготвеността, създаване на условия за ваксинация и актуализиране на изискванията за планиране на действия при извънредни ситуации. Това са основните инструменти за контрол на болестите и структурираното използване на регионализацията, за да се гарантира непрекъснатост на търговията.

Тази структура дава възможност на ЗЗЖ да прилага принципа „по-добре превенция, отколкото лечение“, както е посочено в Стратегията на ЕС за здравето на животните от 2007 г.[4] Тя представлява преход от реактивно управление на кризи към проактивен, основан на риска подход, който включва мерки за наблюдение, подготвеност, превенция, ранно откриване, бързо реагиране и възстановяване в рамките на единна законодателна рамка.

ЗЗЖ допринася и за по-широките цели на политиката на Съюза. То подкрепя подхода „Едно здраве“, като разглежда връзката между здравето на животните, общественото здраве и околната среда. Законодателството е в съответствие с по-широките цели на ЕС, като насърчава устойчиви и издръжливи агрохранителни системи. Освен това с него се насърчава устойчивата конкурентоспособност на хранително-вкусовата промишленост и се укрепва издържливостта на кризи в рамките на вътрешния пазар, като се гарантират хармонизирани стандарти и координирани ответни действия на трансграничните болести по животните.

Комисията направи оценка на Регламент (ЕС) 2016/429 в съответствие с принципите на ЕС за по-добро регулиране и представи резултатите в работния документ на службите на Комисията относно оценката на ЗЗЖ и придружаващото го проучване[5]. В оценката се разглежда степента, в която ЗЗЖ е постигнало целите си след влизането си в сила на 21 април 2016 г., и по-специално след като е започнало да се прилага на 21 април 2021 г. Проучването обхвана периода до 31 декември 2023 г., но работният документ на службите на Комисията включва и някои по-скорошни данни, обхващащи периода до началото на 2026 г. И двата документа се основават на обширни доказателства, включително данни от мониторинг и принос на заинтересованите страни, събрани чрез множество консултации, проведени като част от проучването и извън него, по-специално форума на ръководителите на ветеринарни служби, консултативните комитети по здравето на животните и други експертни групи. Оценката се основава и на докладите и уведомленията за изпълнение на държавите членки, одитите на Комисията, данните от Информационната система за болестите по животните (ADIS), научните становища на Европейския орган за безопасност на храните (ЕОБХ) и констатациите на Спешния ветеринарен екип на ЕС (EUVET).

---

3 CAHP evaluation Final Report-Part I final.doc.

4 https://food.ec.europa.eu/document/download/7820a76d-d19d-4a35-b223-caae0f7143da_en?filename=ah_policy_strategy_2007-13_en.pdf.

https://data.europa.eu/doi/10.2875/0446681

Като цяло резултатите показват, че ЗЗЖ до голяма степен е постигнало основните си цели, макар и с известна степен на различия. Всички ключови заинтересовани страни считат, че регламентът създава стабилна основа за хармонизирана политика в областта на здравеопазването на животните в ЕС.

3. ОБОБЩЕНИЕ НА ОСНОВНИТЕ КОНСТАТАЦИИ, ОГРАНИЧЕНИЯ

По време на периода на оценка заинтересованите страни и държавите членки бяха изправени пред няколко предизвикателства при изпълнението. Въпреки че ЗЗЖ установява хармонизирана рамка, неговото прилагане в целия Съюз не е еднакво. Както е описано в работния документ на службите на Комисията, проведената в рамките на съпътстващото проучване консултация показва, че различията в административния капацитет, управленските структури и ресурсите са повлияли на темпа и степента на привеждане в съответствие на национално равнище, като някои държави членки все още не са реализирали необходимите промени. Сложността на правната рамка, включително нейните делегирани актове и актове за изпълнение, беше посочена като предизвикателство, особено за по-малките оператори. Различията в тълкуването и практиките на привеждането в изпълнение оказват влияние върху възприемането на равното третиране сред заинтересованите страни. Тези констатации трябва да се тълкуват с оглед на значителните ограничения. ЗЗЖ се прилага едва от април 2021 г., като осигурява относително кратък срок за оценка на структурните и дългосрочните въздействия. Привеждането в съответствие на национално равнище напредна с различна скорост и в няколко случая съществуващите преди това правила продължиха да се прилагат заедно с изискванията на ЗЗЖ, което затрудни определянето на въздействията.

Периодът на оценка съвпадна и с пандемията от COVID-19, геополитическите смущения, увеличените разходи и значителните огнища на болести, включително високопатогенната инфлуенца по птиците и африканската чума по свинете. Тези фактори затрудняват определянето на въздействията и ограничават достигането до окончателни заключения. Оценката все пак дава предварителни, ориентировъчни данни, макар че за по-задълбочена оценка ще са необходими допълнително време и данни.

3.1 ЕФЕКТИВНОСТ

ЗЗЖ е широко признато като значителна стъпка напред в хармонизирането на подхода на ЕС към здравето на животните, като се преминава от реактивна към превантивна система. Настоящата ефективност на ЗЗЖ трябва да бъде оценена с оглед на текущото му изпълнение. Повечето държави членки все още не са приключили привеждането на националното си законодателство в съответствие с Регламента, като някои от тях отбелязват значителен напредък. Например анализът на Комисията на транспонирането на санкциите от държавите членки съгласно ЗЗЖ показва, че до юни 2023 г. само 10 държави членки са докладвали, че са приели или работят по правила, които включват санкции, приложими за нарушения на ЗЗЖ. Закъсненията се дължат на сложността на националните правни системи и административни структури. Освен това адаптирането към новия подход, въведен със ЗЗЖ, ще отнеме време, докато всички участници го усвоят, и поради това се отразява на възприятието на заинтересованите страни относно неговата ефективност. Това обяснява и постепенния преход.

ЗЗЖ въведе структурирана и научно обоснована система за категоризация на заболяванията. Заразните болести по животните са включени в пет категории (от А до Д)

въз основа на техния епидемиологичен профил, въздействие и вид на мерките, които трябва да бъдат предприети за тяхното преодоляване. Тази категоризация дава възможност за пропорционални ответни действия и приоритизиране на ресурсите, което позволява на държавите членки да адаптират своите стратегии за надзор и контрол към националния контекст. Този подход получава широка подкрепа, но продължават да съществуват опасения относно способността на системата да реагира на възникващи заплахи и необходимостта от по-чести актуализации, особено като се имат предвид обусловените от климата промени в динамиката на заболяванията.

В ЗЗЖ се поставя акцент върху превенцията чрез повишена биологична сигурност. Регламентът установява ясни отговорности за операторите и компетентните органи, като изисква изпълнението на мерки за биологична сигурност на равнището на стопанствата и по цялата производствена верига. Въпреки че това доведе до повишаване на осведомеността и намаляване на риска, изпълнението остава неравномерно в различните операции (например между мащабни и малки операции). Липсата на хармонизирани насоки и обучение допълнително затрудни въвеждането на мерките в някои държави членки.

Укрепването на ролите на заинтересованите страни и споделените отговорности е друга ключова характеристика. В регламента се изясняват задълженията на земеделските стопани, ветеринарните лекари, компетентните органи и другите участници във веригата за здравеопазване на животните. Това доведе до подобряване на координацията и отчетността, особено в областта на уведомяването за болести, епидемиологичния надзор и ответните действия по отношение на възникнали огнища на болести. В проучването за оценка обаче се подчертава[6] необходимостта от по-широка осведоменост относно отговорностите на всеки участник и изграждането на капацитет, особено сред по-малките оператори и заинтересованите страни извън органите. Въпреки инициативите за обучение на равнището на ЕС като част от инициативата „По-добро обучение за по-безопасни храни“, разпространението на национално равнище остава ограничено и много заинтересовани страни съобщават за трудности при ориентирането в правната рамка и разбирането на техните задължения. В това отношение планирането на действия при извънредни ситуации и симулационните учения също могат да играят роля за включване на операторите и повишаване на осведомеността.

Закъсненията в привеждането в съответствие на националното законодателство доведоха до различия в прилагането на някои нови разпоредби, като например тези относно основаните на риска посещения за проверка на здравословното състояние на животните. Тези посещения са важен инструмент за профилактика и ранно откриване на болестите. Въпреки че някои държави членки са интегрирали тези посещения в съществуващи програми, степента, в която тази разпоредба се прилага, все още е трудно да се оцени поради липса на данни. Освен това липсата на механизми за правоприлагане и недостигът на ветеринарен персонал, особено в селските и отдалечените райони, допълнително подкопават пълното изпълнение.

ЗЗЖ укрепва капацитета на ЕС за контрол и ликвидиране на болести чрез структурирани програми за ликвидиране и признаване на райони, свободни от болести[7], които са от съществено значение за поддържане на безопасната търговия и намаляване на тежестта

[6] Външно проучване, стр. 84.
[7] Външно проучване, стр. 111.

на ендемичните болести. Неравномерното изпълнение на национално равнище обаче е ограничило пълния им потенциал. Важно е да се отбележи, че чрез използването на регионализация бяха избегнати сериозни смущения в търговските потоци по време на епидемии. ЗЗЖ позволи на държавите членки да прилагат целенасочени ограничения, а не общи забрани, което даде възможност за безопасно движение на животни и продукти от райони, свободни от болести.

В оценката се признава и приветства промяната на парадигмата на ЗЗЖ, която предвижда по-широко и по-гъвкаво използване на ваксинацията срещу болести по животните. ЗЗЖ изясни условията, при които ваксинацията може да се използва като превантивна или спешна мярка. Това даде възможност за по-стратегическо внедряване на ваксини, като например в случая с високопатогенната инфлуенца по птиците (HPAI)[8], където целенасочените кампании за ваксинация спомогнаха за намаляване на сериозността на огнището и ограничаване на икономическите загуби. Тази нова политика допринесе значително за ограничаване на отрицателните последици от няколко болести по животните. Най-често са посочвани примери за високопатогенна инфлуенца по птиците (HPAI), с неотдавнашен пример за превантивна ваксинация във Франция от 2024 г. насам, вирус на болестта син език (BTV) в няколко държави членки, заразен нодуларен дерматит (ЗНД) в Италия, Франция и Испания през периода 2025—2026 г., както и шап в Словакия, Унгария (2025 г.) и Кипър (2026 г.). Някои обаче призоваха за по-широка подкрепа за ваксинацията, като например разширяване на банките на ЕС за антигени и ваксини отвъд болестите от категория А, и призоваха за по-структуриран и координиран план за ваксинация срещу болести по животните в ЕС.

Модернизирането на цифрови инструменти като TRACES за проследимост и движение на животни и ADIS за докладване и уведомяване се разглежда като подобрение и се признава като стъпка напред в опростяването на процедурите, въпреки че продължават да съществуват технически проблеми и проблеми с оперативната съвместимост[9].

Въпреки че изпълнението на ЗЗЖ имаше за цел да хармонизира и опрости изискванията за здравето на животните в целия ЕС, бяха наблюдавани някои нежелани последици, особено за малките оператори, като например любителите стопани. По-специално, в някои случаи изискванията, въведени на национално равнище, които понякога надхвърлят това, което се определя от ЗЗЖ, доведоха до увеличаване на административната и финансовата тежест. Освен това, въпреки че ЗЗЖ не регулира финансовата подкрепа, заинтересованите страни отбелязаха липсата на подходящи компенсаторни механизми като пречка за ефективното изпълнение.

Ефективността на ЗЗЖ е очевидна в области, в които изпълнението е напреднало, особено в категоризацията на заболяванията, основания на риска надзор, биологичната сигурност и усилията за ликвидиране. Като цяло обаче изпълнението все още е в преходен етап. Непрекъснатата подкрепа за държавите членки, опростяването на правните инструменти и по-широкото участие на заинтересованите страни ще бъдат от съществено значение за пълното реализиране на потенциала на регламента. Тъй като националните системи продължават да бъдат привеждани в съответствие със ЗЗЖ, ще бъде възможна по-всеобхватна оценка на дългосрочното му въздействие.

---

8 SWD, точка 2.3.3.

9 Външно проучване, точка 4.12, стр. 69.

3.2 ЕФИКАСНОСТ

При оценката на ефективността на ЗЗЖ се проверява дали разходите, направени от държавите членки, заинтересованите страни и Комисията, са били пропорционални на ползите, постигнати след неговото изпълнение. Значително ограничение на оценката обаче е, че държавите членки все още не са привели изцяло националното си законодателство в съответствие със ЗЗЖ, нито са използвали напълно гъвкавостта, предлагана от ЗЗЖ. В резултат на това все още е трудно да се разграничи въздействието на ЗЗЖ от това на националното законодателство, което не е напълно приведено в съответствие с него. Освен това може да са необходими няколко години, преди въздействието на ЗЗЖ да бъде отразено в действителните промени в здравния статус на животните, особено като се има предвид, че външните фактори оказват значително влияние върху епидемиологичната обстановка.

Като цяло се очаква балансът между разходите и ползите от ЗЗЖ да бъде положителен в дългосрочен план, макар и със съществени уговорки. В краткосрочен до средносрочен план ЗЗЖ доведе до значителни разходи и административни усилия за различните заинтересовани страни, като в някои случаи тези първоначални разходи бяха по-високи от първоначално очакваните. Тези разходи и усилия са инвестиции, които се очаква да донесат ясни бъдещи ползи в областта на профилактиката и контрола на болестите, регулаторната хармонизация и улесняването на търговията. Очаква се тези ползи да нарастват с течение на времето. Акцентът, който ЗЗЖ поставя върху превенцията (напр. мерки за биологична сигурност и наблюдение), се очаква да намали скъпоструващите огнища на болести през следващите години, а това от своя страна ще доведе до икономии, които оправдават текущите разходи. Въпреки това повишаването на ефективността все още не е напълно постигнато, тъй като регулаторният преход все още продължава. В този ранен етап на изпълнение ползите от ЗЗЖ са се реализирали неравномерно, докато някои разходи са концентрирани в началото на периода.

Някои национални компетентни органи са направили значителни еднократни и текущи разходи за привеждане на националните системи в съответствие със ЗЗЖ. Те включват усилия за актуализиране или консолидиране на националното законодателство, модернизиране на информационните системи (например за уведомяване за болести и проследимост), наемане или обучение на персонал и съобщаване на новите изисквания на заинтересованите страни. Много национални органи трябваше да пренасочат значителни ресурси, за да адаптират своята инфраструктура за наблюдение и докладване.

Възникнаха и нови разходи за операторите във връзка с привеждането в съответствие. Те произтичат от задължения като засилен надзор на болестите и биологична сигурност, водене на дневник за движението на животни, а в някои случаи и от изисквания като посещения за проверка на здравословното състояние на животните и регистрация на нови животновъдни обекти. В зависимост от конкретните мерки обаче те не са били напълно нови за всички оператори. Например някои земеделски стопани в определени сектори и държави вече са били посещавани за проверка на здравословното състояние на животните преди изпълнението на ЗЗЖ поради националното законодателство или поради участие в частни схеми за сертифициране. Следователно степента, в която ЗЗЖ е въвело нови разходи, се различава в отделните оператори, сектори и държави членки.

Според проучването ползите, наблюдавани или очаквани в рамките на ЗЗЖ, включват по-ефективен и ефикасен контрол на заболяванията и по-съгласувана регулаторна среда. Чрез замяната на 39 правни акта с един регламент ЗЗЖ имаше за цел да рационализира правилата и да намали правната разпокъсаност. По принцип тази консолидация даде по-голяма правна сигурност и следва да подобри яснотата и да спести административни усилия в дългосрочен план. Всъщност много заинтересовани страни съобщават, че наличието на единна рамка е подобрило координацията между органите и заинтересованите страни и е улеснило по-бърз и по-единен отговор на трансграничните заплахи от болести. Съществуват доказателства, че мерките на ЗЗЖ (като надзор въз основа на риска и регионализация) са спомогнали за по-ефективното ограничаване на неотдавнашните случаи на поява на болести по животните (например инфлуенца по птиците, африканска чума по свинете), като по този начин са намалили мащаба на умъртвяването, забраните за търговия и други скъпоструващи спешни мерки. Данните за търговията и обратната информация от заинтересованите страни показват, че вътрешният пазар е останал устойчив. Търговията в рамките на Съюза се възстанови значително след 2021 г. въпреки продължаващите огнища на болести по животните, което показва, че рамката на ЗЗЖ е подпомогнала непрекъснатостта на търговията[10]. Чрез хармонизиране на стандартите и подходите в целия ЕС ЗЗЖ спомага за поддържане на доверието в търговията с животни и животински продукти в рамките на ЕС и предотвратява необоснованите пречки пред търговията по време на събития, свързани с болести (използване на зониране/регионализацията на болестите вместо забрани на национално равнище). Тези ползи, макар и по-трудно измерими в краткосрочен план, допринасят за по-стабилна и предвидима оперативна среда за предприятията и органите. Взети заедно, горните елементи предполагат, че ЗЗЖ осигурява стойност, която с течение на времето следва да балансира направените инвестиции.

Въпреки предимствата си в дългосрочен план някои оператори твърдят, че изпълнението е довело до административна тежест, особено в началния етап. Те изразиха загриженост относно увеличения брой документи, сложността на новите процедури, като например регистрацията на животновъдните обекти, воденето на документация, посещенията за проверка на здравословното състояние на животните и припокриващите се изисквания между националните изисквания и изискванията на ЕС. Някои целеви групи бяха особено засегнати. По-специално дребните земеделски стопани и любителите са докладвали, че според тях спазването на изискванията на ЗЗЖ (като например получаването на ветеринарни здравни сертификати за движение на животни или спазването на нови правила за водене на регистри и биологична сигурност) е обременяващо и непропорционално на мащаба на техните операции. По-големите търговски оператори също отбелязват някои увеличени разходи за привеждане в съответствие, но те обикновено се поемат по-лесно в по-големите предприятия.

Ефективността и опитът по отношение на разходите и ползите от ЗЗЖ се различават значително в отделните държави членки и групи оператори. Държавите членки, които навлязоха в епохата на ЗЗЖ с развита ветеринарна инфраструктура, усъвършенствани ИТ системи и добре обезпечени с ресурси администрации, като цяло управляваха прехода по-гладко и дори се възползваха от него. Например държавите, които са въвели национална компютризирана база данни за проследяване на животните преди ЗЗЖ, са надградили тази система и са докладвали за подобрения в капацитета за надзор и ранно откриване. В този пример се подчертава, че когато са направени инвестиции в

[10] SWD, точка 4.1.1, страница 44.

инфраструктура и изграждане на капацитет, оперативната ефективност на ЗЗЖ може да бъде постигната по-успешно. За разлика от тях държавите членки с по-ограничени ресурси или по-слабо развити системи са изправени пред по-сериозни предизвикателства и по-високи относителни разходи. Тези различия засягат и заинтересовани страни като земеделските стопани; например, ако дадена държава забави въвеждането на актуализирани насоки, земеделските стопани и ветеринарните лекари в тази държава може да се затруднят по-дълго с процедури, които водят до объркване.

Освен това разпределението на разходите и ползите между категориите заинтересовани страни също варира в зависимост от степента, в която държавите членки използват гъвкавостта, предоставена от ЗЗЖ[11] [12].. В държавите членки, които не са възприели изцяло основан на риска подход, земеделската общност е счела, че тежестта е по-голяма. В други държави членки, които са приложили възможностите за гъвкавост на ЗЗЖ, за да адаптират мерките към местния риск (например освобождаване на много малките стопани от определени задължения), тежестта за частния сектор е била относително по-малка. Тези политически решения, заедно с различните икономически структури (търговски селскостопански предприятия спрямо много дребни земеделски стопани), означават, че ефективността на ЗЗЖ може да се разглежда по различен начин в различните държави или сектори.

3.3 СЪГЛАСУВАНОСТ

Оценката показва, че ЗЗЖ е вътрешно съгласувано. Списъкът и категоризацията на болестите в Съюза определят равнището на надзор, условията на движение и мерките за контрол, като създават структурирана връзка между оценката на риска и оперативната реакция. На практика обаче продължават да съществуват различия в начина, по който държавите членки разработват системи за надзор, управляват интерфейсите за дивата флора и фауна и прилагат дерогации по време на възникване на огнища на болести. Тъй като няколко държави членки все още завършват привеждането в съответствие на национално равнище, все още не е постигната пълна оперативна съгласуваност.

Във външен аспект ЗЗЖ функционира успоредно с други законодателни актове на Съюза с допълващ характер. Регламентът относно официалния контрол осигурява хоризонталната рамка за проверка и правоприлагане в ЕС по цялата агрохранителна верига. ЗЗЖ действа нагоре по веригата спрямо общото законодателство в областта на храните[13] и законодателството относно зоонозите[14], като разглежда рисковете за здравето на животните, преди те да засегнат безопасността на храните или общественото здраве. То също така е в съответствие със законодателството на ЕС относно

11 Външно проучване, приложение 3, стр. L

12 SWD, точка 4.1.2, стр. 46.

13 Регламент (ЕО) № 178/2002 на Европейския парламент и на Съвета от 28 януари 2002 г. за установяване на общите принципи и изисквания на законодателството в областта на храните, за създаване на Европейски орган за безопасност на храните и за определяне на процедури относно безопасността на храните,http://data.europa.eu/eli/reg/2002/178/2026-01-01.

14 Директива 2003/99/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 17 ноември 2003 г. относно мониторинга на зоонозите и заразните агенти, причиняващи зоонози, за изменение на Решение 90/424/ЕИО на Съвета и за отмяна на Директива 92/117/ЕИО на Съвета,http://data.europa.eu/eli/dir/2003/99/oj.

ветеринарните лекарствени продукти[15], особено когато ваксинацията или лечението са част от стратегиите за контрол на заболяванията. ЗЗЖ има за цел да осигури съгласувано прилагане на концепцията „Едно здраве“, като се обърне внимание на взаимовръзките между здравето на животните и общественото здраве, дивата флора и фауна, околната среда, безопасността на храните и фуражите, хуманното отношение към животните и се вземат предвид други външни фактори, като продоволствената сигурност, икономическите фактори, социалните въпроси[16].

Като цяло, нивото на съгласуваност със законодателството в областта на безопасността на храните и хуманното отношение към животните се оценява като високо[17], въпреки че мненията на заинтересованите страни относно практическото привеждане в съответствие със законодателството в областта на хуманното отношение към животните са смесени, особено когато мерките за контрол на заболяванията съгласно ЗЗЖ могат да имат последици за хуманното отношение към животните.

ЗЗЖ се прилага за диви животни само когато е от епидемиологично значение за профилактиката или контрола на болести от списъка. Някои области, по-специално трансмисивните спонгиформни енцефалопатии и повечето правила относно страничните животински продукти, продължават да бъдат регулирани от специфични правни рамки извън ЗЗЖ.

3.4. ОТНОСИМОСТ

ЗЗЖ продължава да бъде от голямо значение с оглед на променящия се епидемиологичен натиск, включително повторното възникване на някои болести, продължаващото разпространение на други като африканската чума по свинете (АЧС), високопатогенната инфлуенца по птиците (HPAI) и разпространението на векторно преносими заболявания. Неговата ориентация към превенцията, използването на регионализация и други инструменти като например ваксинация предоставят подходящи инструменти за справяне с все по-сложната динамика на заболяванията.

Като цяло ЗЗЖ се счита за подходящо за настоящите нужди и достатъчно приспособимо към възникващите заплахи чрез единни минимални изисквания за болестите, категоризирани в категории А и Б, и по-гъвкави подходи за болестите, категоризирани в категории В, Г и Д. Въпреки това операторите посочват няколко предизвикателства в това отношение. Гъвкавостта, предоставена за болестите, категоризирани като В, Г и Д, дава възможност на държавите членки да адаптират мерките към националните обстоятелства, но може също така да доведе до разнородно прилагане на мерки (например ваксинация срещу болестта син език), които са от полза за контрола на болестта в държавите членки, но могат да окажат въздействие върху търговията в рамките на ЕС и предвидимостта на пазара. Освен това, макар и ясно определени по принцип, задълженията за биологична сигурност и изискванията за посещения във връзка със здравето на животните бяха определени от заинтересованите страни като

15 Регламент (ЕС) 2019/6 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. относно ветеринарните лекарствени продукти и за отмяна на Директива 2001/82/ЕО,http://data.europa.eu/eli/reg/2019/6/oj.

16 Външно проучване, стр. 78.

17 SWD, стр. 59.

области, в които по-подробните и хармонизирани оперативни насоки биха подпомогнали по-последователното изпълнение.

3.5 ДОБАВЕНА СТОЙНОСТ ОТ ЕС

Оценката потвърждава ясната добавена стойност от ЕС. Чрез установяването на хармонизирани правила за здравето на животните, и по-специално за надзора, профилактиката и контрола на болестите, рамката подкрепя координираните действия във всички държави членки и допринася за еднакви условия на конкуренция в рамките на вътрешния пазар. Инструментите на равнището на Съюза, като например изготвянето на списъци и категоризацията на болестите, банките за антигени и ваксини, системата на ЕС за уведомяване и докладване за болести, мрежата от лаборатории на ЕС в областта на здравеопазването на животните, регионализацията и общите правила за движение и въвеждане в Съюза, са в основата на предвидимата трансгранична координация и улесняват безопасната търговия. Освен това рамката на ЗЗЖ гарантира, че изискванията за въвеждане в Съюза са толкова строги, колкото тези, които се прилагат в ЕС, като създава еднакви условия на конкуренция за операторите от ЕС. Тези изисквания за въвеждане, съответстващи на международните стандарти на Световната организация по здравеопазване на животните (СОЗЖ) позволяват международна търговия в съответствие с принципите на споразумението на СТО за санитарните и фитосанитарните мерки (СФМ). Тези резултати не биха могли да бъдат постигнати в същата степен от държави членки, действащи самостоятелно[18][19].

Балансът между действията на равнището на ЕС и на национално равнище е до голяма степен пропорционален. Резултатите обаче показват някои ограничения, засягащи степента, в която добавената стойност от ЕС се реализира напълно на практика. Различията в изпълнението на национално равнище и използването на разпоредбите за гъвкавост могат да засегнат предвидимостта на движението на животните и да създадат неравностойни условия за определени оператори. Във връзка с това в консултацията се посочва, че по-нататъшната координация на равнището на Съюза би могла да подобри съгласуваността и предвидимостта на пазара, като същевременно се запази необходимата гъвкавост.

4. ИЗВЛЕЧЕНИ ПОУКИ И ПОСЛЕДВАЩИ СТЪПКИ

Както беше посочено, въпреки че ЗЗЖ се прилага изцяло едва от 2021 г. насам, оценяването потвърждава като цяло положителната оценка и широко разпространеното одобрение сред заинтересованите страни. ЗЗЖ се възприема широко като значително подобрение на предишната фрагментирана рамка, осигурявайки модернизирана, основана на риска правна структура, и се счита, че осигурява стабилна и съгласувана основа за хармонизирана, превантивна и основана на риска политика в областта на здравеопазването на животните в ЕС. То подкрепя изместването на акцента от ликвидирането към превенцията, подготвеността и пропорционалното дългосрочно управление на болестите, като по този начин се укрепват предвидимостта и устойчивостта на политиката на ЕС в областта на здравеопазването на животните.

[18] Външно проучване, стр. 139.
[19] SWD, стр. 69.

Въпреки положителната като цяло обратна връзка и оценка, пълното реализиране на потенциала на рамката беше ограничено от сложността на вторичното законодателство, неравномерното изпълнение и забавянията в привеждането в съответствие на национално равнище. Комисията определи някои области, в които е необходимо допълнително внимание. Тези области, определени в критериите за оценка и изискващи допълнително внимание от страна на Комисията и държавите членки, се конкретизираха в точките, представени по-долу.

4.1 Укрепване на единната политическа и правна рамка

В оценката ЗЗЖ се признава за по-ясна и модернизирана правна структура, която гарантира по-последователно прилагане на правилата за здравеопазване на животните в целия ЕС. ЗЗЖ се възприема широко като структурно подобрение в сравнение с предишната рамка. С него допълнително се намалява зависимостта само от спешни мерки за ликвидиране и се подкрепя по-устойчиво, предвидимо и гъвкаво дългосрочно управление на болестите.

От друга страна, оценката показва сложност на вторичното законодателство, което се прилага неравномерно или все още не се прилага в държавите членки. В нея също така се посочва, че привеждането в съответствие с националното законодателство се е оказало по-сложно от очакваното. Проучването също така установи известна степен на неудовлетвореност по отношение на времето, необходимо за приемането на делегирани актове, което е по-дълго от първоначално предвиденото от някои заинтересовани страни.

За да се справи с тези проблеми, Комисията следва да продължи да привежда в съответствие и рационализира вторичното законодателство, за да улесни ориентирането в него и да го направи по-лесно за ползване. Освен това Комисията следва да увеличи удобството за ползване и честотата на актуализациите на уебсайта на Комисията с обяснения относно интегрирането и функционирането на различни законодателни актове и техните взаимовръзки. Ако е необходимо, Комисията може да разработи насоки относно различни елементи на законодателството, приети под формата на „известие на Комисията“, когато е уместно. Обучението по програма „По-добро обучение за по-безопасни храни“ (BTSF) трябва да продължи и да засили трансфера на знания между държавите членки.

Държавите членки трябва да ускорят и гарантират пълното транспониране на ЗЗЖ, като премахнат неактуалното национално законодателство. Когато е необходимо, те следва да разработят национални или секторни насоки, които са от значение за темата, за да допълнят насоките на Комисията, особено за справяне със специфични обстоятелства и ситуации. Освен това държавите членки трябва да разпространяват надолу по веригата знанията, получени чрез обучението по програмата „По-добро обучение за по-безопасни храни“, по-ефективно и ефикасно в официалните служби и операторите.

4.2 Изясняване на отговорностите на различните участници и по-строго спазване

Оценката показа по-ясно разпределение на задълженията и намаляване на несигурността относно това кой отговаря за мерките за профилактика, уведомяване, контрол и възстановяване. Тя показва, че ЗЗЖ е въвело принцип на споделена отговорност, повишило е осведомеността сред групите заинтересовани страни, по-специално

ветеринарните лекари и компетентните органи, което е улеснило по-организираното сътрудничество по време на възникване на огнища на болести. Това допринесе и за подобряване на съответствието.

Отговорностите обаче все още могат да бъдат неясни на местно оперативно равнище, особено в случаи на поява на огнища. Оценката показа недостатъци в местното оперативно планиране, произтичащи по-скоро от липсата на обучение и координация, отколкото от недостатъци в рамката на ЗЗЖ. Практическото прилагане на рамката се усложнява допълнително от многопластови делегирани актове и актове за изпълнение. Освен това съществува правно задължение за държавите членки да докладват на Комисията относно санкциите, приложими при нарушения на разпоредбите на ЗЗЖ. Малко държави членки докладваха за своите действия, предвиждащи санкции[20].

За да се справи с тези проблеми, в допълнение към елементите, посочени в точка 4.4, Комисията има за цел да приеме регламент за изпълнение относно плановете за действие при извънредни ситуации.

Може да се предвиди редовно публикуване на сравнима информация относно националните санкции и практики за правоприлагане, за да се повиши прозрачността по отношение на националните системи за налагане на санкции и да се насърчат отчетността и взаимното доверие. С оглед на тази преценка Комисията би могла да започне обсъждане в рамките на Консултативния комитет за здравето на животните (AHAC) и Постоянния комитет по растенията, животните, храните и фуражите (PAFF) относно добавената стойност на установяването на изисквания за минимално равнище на санкциите или други насоки за държавите членки относно начина на прилагане на санкции.

Държавите членки трябва да увеличат усилията си за транспониране на правилата и да разработят необходимите санкции, за да гарантират правилното изпълнение на ЗЗЖ на национално равнище и да предоставят на компетентните органи необходимите инструменти за прилагане на законодателството.

4.3. Осигуряване на адаптивност на степенуването по важност/категоризирането на болестите

В оценката се стига до заключението, че степенуването по важност и категоризирането на болестите е ценна ключова мярка, която подкрепя пропорционални, научно обосновани мерки на ЕС. Въпреки това продължават да съществуват опасения относно адаптивността и навременността на актуализациите и адаптивността към нововъзникващи рискове и болести, които пораждат специфични предизвикателства, като например векторно преносими заболявания.

Поради това Комисията ще преразгледа и провери дали настоящата система за категоризиране все още отговаря на настоящите обстоятелства**.** Тя също така ще направи преглед на това дали критериите за категоризиране адекватно отговарят на специфичните предизвикателства (напр. векторно преносими заболявания, при които вече е отправено искане за становище на ЕОБХ) и може да предложи промени в законодателството, ако е необходимо. Освен това Комисията ще възложи мандат на

[20] SWD, стр. 27.

ЕОБХ и ще обмисли започването на по-всеобхватна оценка и, когато е целесъобразно, повторна оценка на болестите по животните за включването им в списъка за намеса на Съюза и категоризиране съгласно ЗЗЖ.

4.4. Подобряване на реакцията при болести по животните и планове за действие при извънредни ситуации

В оценката се стига до заключението, че приемането на ЗЗЖ е довело до по-добре координирани ответни действия на болестите по животните. Освен това правилата за плановете за действие при извънредни ситуации допълнително ще допринесат за подобряване на реакцията по отношение на огнища на болести.

Изпълнението на мерките за контрол на болестите в държавите членки обаче остава неравномерно. По отношение на плановете за действие при извънредни ситуации заинтересованите страни отбелязват липсата на правила за прилагане и в проучването се стига до заключението[21], че тези планове в няколко държави членки са остарели.

За да засили мерките за контрол на болестите в ЕС, Комисията ще продължи да преразглежда и изменя делегираните регламенти[22], за да ги адаптира към най-новите научни постижения и нуждите на държавите членки. За да се гарантира еднакво изпълнение на плановете за действие при извънредни ситуации, Комисията ще приеме регламент за изпълнение. Тя ще продължи да подкрепя държавите членки чрез непрекъснато обучение по програмата „По-добро обучение за по-безопасни храни“, като се съсредоточи върху непрекъснатата подкрепа, предоставяна в областта на здравето на животните. Комисията ще започне специална поредица от одити, провеждани от нея в държавите членки, за да наблюдава изпълнението от страна на държавите членки на симулационните учения и прилагането на правилата относно плановете за действие при извънредни ситуации.

4.5. Засилване на регионализацията и компартментализацията

В оценката се посочва, че мерките за контрол на болести, въведени от ЗЗЖ, които са спомогнали за свеждането до минимум на влиянието на възникналите огнища на болести, подпомогнали са признаването на свободните от болести райони в ЕС и осигуряват непрекъсната търговия рамките на Съюза и износ. Това е постигнато чрез регионализация на ЕС и в по-малка степен чрез нововъведени концепции за компартментализация, които дават възможност за продължаване на търговията в рамките на ЕС и износа за държави извън ЕС.

Неравномерното признаване от трети държави на регионализацията и свързаните с нея инструменти обаче намали очакваните ползи за непрекъснатостта на международната търговия. Няколко заинтересовани страни призовават за повече практически насоки, знания и изграждане на капацитет.

За справяне с тези проблеми, Комисията ще продължи да подкрепя държавите членки, като разработи насоки за прилагането на регионализацията и компартментализацията, за да се подобри разбирането. Лесен за ползване уебсайт на Комисията ще предоставя

[21] Външно проучване, стр. 66.

[22] http://data.europa.eu/eli/reg_del/2020/687/oj.

обяснения на различни законодателни актове и визуализация на регионализацията чрез иновативни ИТ инструменти за картографиране.

Комисията и държавите членки също така ще продължат да се застъпват за признаването на регионализацията на ЕС с търговските партньори на двустранни и многостранни срещи, в рамките на търговски споразумения, преговори в областта на санитарните и фитосанитарните мерки и международни органи за определяне на стандарти.

4.6. Преодоляване на неравномерното прилагане в държавите членки, основани на риска мерки и гъвкавост

Слабото и неравномерно прилагане на ЗЗЖ в държавите членки е сред най-често споменаваните констатации от оценката и се възприема като слабо място. В същото време мерките в ЗЗЖ са основани на риска. В това отношение правната рамка предлага възможности за осигуряване на гъвкавост чрез по-подробни правила, т.е. делегирани актове и актове за изпълнение, приети въз основа на ЗЗЖ. ЗЗЖ също така дава възможност на държавите членки да прилагат по-строги правила в определени области. Въпреки че някои държави членки имат добри практики за гарантиране на правилното прилагане на новата регулаторна рамка и добавената стойност на обученията по програмата „По-добро обучение за по-безопасни храни“ е ясна, прилагането в много държави членки остава само частично.

Що се отнася до гъвкавостта, въпреки че в оценката се подчертава добавената стойност на ЗЗЖ, особено при прилагането на мерки за контрол на болестите, в нея също така се подчертава, че това води до неравномерно прилагане и до различно използване на дерогации в държавите членки. Това беше възприето като фактор, засягащ единния пазар и създаващ неравни условия за определени сектори в различните държави членки, и беше отправен призив за по-последователно прилагане в целия ЕС.

За да се справи с това, Комисията може да засили одитите си в държавите членки, за да наблюдава отблизо и да стимулира по-добро и по-равномерно равнище на изпълнение. Ако счете за необходимо, Комисията може да ограничи/определи рамка за използването на дерогациите на държавите членки чрез изменение на делегираните актове и актовете за изпълнение и да осигури по-подробни хармонизирани правила. Комисията и държавите членки биха могли да повишат прозрачността чрез поддържане на актуални и прозрачни национални уебсайтове и уебсайта на Комисията, като предоставят информация на Постоянния комитет по растенията, животните, храните и фуражите (Комитета PAFF) и я направят публично достъпна на уебсайта на Комитета. Освен това чрез повишаване на знанията, предоставяне на информация и провеждане на практически учения продължаващото обучение по програмата „По-добро обучение за по-безопасни храни“ ще продължи да подкрепя изпълнението от страна на държавите членки.

4.7. Акцент върху основаните на риска мерки за превенция, биологична сигурност и надзор

В оценката се отбелязва важен напредък в получаването на статут „свободен от болест“ за няколко болести по животните от списъка, за които ликвидирането е задължително в Съюза, като туберкулоза, бруцелоза или бяс, като се въвежда преминаване от

ориентиран към ликвидирането модел за превенция и контрол[23]. Оценката показва, че надзорът е засилен съгласно тази рамка, като се прилага основан на риска подход. От друга страна, тя отбеляза смесено прилагане на надзора на основния оператор чрез посещения за проверка на здравословното състояние на животните съгласно член 25 от ЗЗЖ, неравномерно прилагане на биологичната сигурност, и посочи проблеми с ресурсите, особено недостиг на ветеринарни лекари. Укрепването на мрежите за наблюдение на национално равнище и осигуряването на съответствие с показателите на равнището на ЕС, за да се поддържат еднакви условия на конкуренция между държавите членки[24], биха могли да спомогнат за прилагането на гъвкав, основан на риска подход, който се адаптира към местния контекст, което е оправдано само ако е подкрепено от стабилни системи за наблюдение.

За да отговори на искане, повторено в оценката, Комисията може да разработи правила с критерии и базова честота на посещенията за проверка на здравословното състояние на животните и да разработи насоки относно биологичната сигурност, при които в своите преценки държавите членки изрично предпочитат насоки вместо законодателство.

4.8. Оптимизиране на използването на ваксинация в целия ЕС

Както е посочено в точка 3.1, в оценката се признава и приветства промяната на парадигмата на ЗЗЖ, която предвижда по-широко и по-гъвкаво използване на ваксинацията срещу болести по животните и показва някои добри примери. В последно време безпрецедентният обем животни, които трябва да бъдат умъртвени поради разпространението на болести, оправдава призивите за по-широко използване на ваксинацията и като инструмент за профилактика, когато това е възможно.

В отговор на това Комисията ще провери дали действащите правила и принципи за ваксинация, включени в тях, са подходящи за целта и дали подходът за различни болести от категория А отговаря на нуждите, като се вземат предвид потенциалните въздействия на тези промени върху икономиката, обществото и търговията. Тази работа следва да се извършва в по-широк международен многостранен контекст, като се вземат предвид не само правилата на ЕС, но и международните стандарти и търговските изисквания. Поради това Комисията ще продължи да работи със СОЗЖ, търговските партньори и други международни заинтересовани страни за насърчаване на научнообосновани подходи към ваксинацията, за допринасяне за разработването на международни стандарти и за намаляване на необоснованите пречки пред търговията, свързани с използването на ваксинация. Комисията също така редовно ще обсъжда с държавите членки и промишлеността как да се гарантира по-добра наличност на ваксини за такива болести по животните. Комисията също така ще поиска провеждане на научни консултации в подкрепа на процеса на вземане на решения относно това как най-добре да се използва ваксинацията при различни сценарии и за различни цели, т.е. да се подкрепят мерките за контрол на заболяванията със спешна ваксинация или тя да се използва като инструмент за профилактика на заболяванията.

---

[23] Точка 3.4 от работния документ на службите на Комисията, стр. 26.

[24] Точка 5.6. от външното проучване.

4.9. Намаляване на административната тежест, разходите, докладването и сложността на някои мерки

Според проучването за оценка въведените мерки, основани на риска, са по-ефективни от гледна точка на разходите. Вече се забелязват някои конкретни ползи, например подобрения в ранното откриване на инфлуенцата по птиците в някои региони[25]. Тези ползи обаче все още не са широко разпространени. Обучението и изпълнението на нови задължения, като например посещенията за проверка на здравословното състояние на животните, също доведоха до увеличаване на разходите.

Освен това в някои случаи, като например за АЧС, специфичните правила, с които се въвеждат допълнителни елементи за зониране и ограничения на движението в допълнение към общите разпоредби на рамката за ЗЗЖ, се възприемат като по-сложни, като се въвежда отново подход за всяко заболяване поотделно, увеличават се изискванията за документация и се създава объркване за операторите и търговските партньори. Държавите членки и операторите също така докладваха за увеличено работно натоварване, свързано с ранното откриване и надзора на болести по животните.

От друга страна, на практика се наблюдава известно опростяване. Комисията е издала разяснения за разграничаване на движенията с нисък риск (например някои домашни любимци и птици, отглеждани в плен), а някои държави членки са въвели национални мерки, като например освобождаване от такси за сертификати за любители. Доказано е, че е възможно опростяване в рамките на съществуващата правна рамка. В проучването за оценка обаче се посочват и различаващите се национални задължения и допълващите правила на ЕС, които мнозина възприемат като проблематични.

Поради това Комисията ще продължи да се стреми към използване на възможностите за опростяване чрез изменение на съществуващите делегирани актове и актове за изпълнение, като възприеме основан на доказателства и на риска подход. Комисията може също така да обмисли **ограничаване или по-добро определяне на използването на дерогациите на държавите членки** чрез изменение на делегираните актове и актовете за изпълнение и осигуряване на по-хармонизирани правила.

4.10. Справяне с проблемите, свързани с финансирането

В проучването за оценка се подчертават няколко случая на липса на подходящи финансови механизми, по-специално за компенсиране на земеделските стопани за техните загуби поради огнища на болести и свързаните с тях разходи. Въпреки че според проучването това е нежелан ефект, в него се отбелязва, че изясняването на отговорностите прехвърля финансовите задължения на земеделските стопани.

Опитът по отношение на съфинансирането от ЕС показа, че непредвидимостта на мащабните огнища на някои болести по животните, водещи до големи кризи, показва необходимостта да се осигури достъп до кризисен резервен фонд, подходящ за финансиране на спешни мерки във връзка с болестите по животните.

[25] SWD, точка 4.1.1., стр. 39—41.

Комисията отбеляза тези опасения, които ще бъдат разгледани и чрез стратегията за животновъдството и новата многогодишна финансова рамка.

4.11 Укрепване на външната съгласуваност и връзките с други законодателни актове:

Оценката потвърждава, че ЗЗЖ до голяма степен е приведено в съответствие с други рамки на политиката на ЕС, включително подхода „Едно здраве“. Неговите цели подсилват целите на единния пазар, общественото здраве, безопасността на храните и опазването на околната среда. Въпреки това продължават да съществуват някои несъответствия.

4.11.1. Подход „Едно здраве“

Наблюдава се значимо привеждане на ЗЗЖ в съответствие с подхода „Едно здраве“. ЗЗЖ отразява ясен законодателен ангажимент и продължава да бъде от значение за общите му цели. Степента на практическото му привеждане в съответствие и оперативната му ефективност обаче се възприемат по различен начин от различните групи заинтересовани страни и се характеризират както със значителни силни страни, така и с трайни предизвикателства при изпълнението и интеграцията[26]. Ефективното му прилагане продължава да се сблъсква с пропуски, особено при интегрирането на здравето на околната среда и междусекторното сътрудничество и засилената координация между здравните системи за животните, хората и околната среда, особено по отношение на зоонозните рискове и рисковете, свързани с дивата флора и фауна.

Комисията ще продължи да подкрепя усилията на държавите членки за подобряване на съгласуваността и укрепване на мултидисциплинарната интеграция в държавите с акцент върху обмена на най-добри практики.

В новия регламент за изпълнение относно плановете за действие при извънредни ситуации (вж. също по-горе), който се планира да бъде приет през 2026 г., Комисията ще изиска от държавите членки да изяснят процедурите за сътрудничество на ветеринарните органи със съответните органи в областта на общественото здраве и, когато е уместно, с органите в областта на околната среда и други органи.

4.11.2. ЗЗЖ и връзката с правилата относно трансмисивните спонгиформни енцефалопатии (ТСЕ) и зоонозите

Въпреки факта, че ЗЗЖ въведе добре структуриран, основан на риска подход за контрол на болестите по животните, неговата съгласуваност с вече съществуващото законодателство относно Регламента за трансмисивните спонгиформни енцефалопатии (ТСЕ)[27] остава частична. Приносът на заинтересованите страни, особено на компетентните органи, подчерта, че поддържането на отделни правни рамки за ТСЕ и други зоонозни болести е довело до регулаторна фрагментарност и трудности при прилагането. Фактът, че ТСЕ не са включени в процеса на категоризация на болестите

[26] Външно проучване, точка 4.3.7, стр. 143.

[27] Регламент (ЕО) № 999/2001 на Европейския парламент и на Съвета от 22 май 2001 г. относно определяне на правила за превенция, контрол и ликвидиране на някои трансмисивни спонгиформни енцефалопатии,http://data.europa.eu/eli/reg/2001/999/oj.

съгласно ЗЗЖ, води до объркване сред операторите и органите, усложнява приоритизирането на болестите, оказва влияние върху решенията за съфинансиране и отслабва комуникацията относно рисковете за здравето[28]. Според проучването преодоляването на тези несъответствия би подпомогнало както законодателната съгласуваност, така и по-ефективното разпределение на финансирането от ЕС, свързано със заболяванията.

Комисията вече разглежда някои аспекти на правилата за ТСЕ в текущия сборен пакет от мерки за опростяване на законодателството в областта на безопасността на храните и фуражите[29], приет през декември 2025 г. Освен това тя ще започне цялостно преразглеждане на правилата за ТСЕ и ще обмисли включването им в ЗЗЖ.

Комисията също така ще **преразгледа, опрости и актуализира съществуващата директива относно зоонозите** и ще обмисли как да включи други агенти, причиняващи зоонози, в рамката на ЗЗЖ.

4.11.3. Изясняване на връзките с хуманното отношение към животните

Въпреки че в проучването за оценка не беше установено пряко правно противоречие/напрежение с правилата за хуманно отношение към животните, съществува усещане за несъответствие, особено в областта на транспортирането на животни и практиките за умъртвяване по време на възникване на огнища на болести, особено в някои селскостопански системи. Обикновено тези опасения са свързани по-скоро със специфичното и в много случаи местно прилагане на някои временни мерки за контрол на болести и по-широки селскостопански практики, отколкото с правните разпоредби.

Комисията може допълнително да разгледа тези въпроси чрез научни становища, предоставени от ЕОБХ и в стратегията за животновъдството**.** Комисията може също така да обмисли организирането на специална програма „По-добро обучение за по-безопасни храни“ за конкретни въпроси във връзка с взаимодействието между здравето на животните и хуманното отношение към тях при различни сценарии за възникване на огнища на болести, особено по време на извънредни ситуации, засягащи транспортирането, условията в помещенията за отглеждане или умъртвяването на животни по време на такива огнища.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

В заключение оценката показва, че ЗЗЖ представлява солидна основа за хармонизирана политика за здравето на животните в ЕС. Преминаването му към превенция, вземане на решения въз основа на риска и интегриране с по-широките цели на ЕС бележи значително подобрение в сравнение с предишната система. Неравномерното прилагане, усещането за сложност на правните инструменти и ограниченото разбиране от страна на заинтересованите страни обаче продължават да пораждат предизвикателства.

Комисията набеляза области и действия, които биха могли да се справят с тези проблеми, например чрез опростяване, изграждане на капацитет, засилено

[28] Външно проучване, точка 4.4.2, стр. 151.

[29] Опростяване на законодателството — Безопасност на храните — Европейска комисия.

сътрудничество между операторите и държавите членки и Европейската комисия, с цел въвеждане на по-превантивен подход. Те биха помогнали на ЗЗЖ да реализира потенциала си за опазване на здравето на животните и общественото здраве, насърчаване на устойчивостта и подкрепа на конкурентоспособността на хранително-вкусовия сектор на ЕС. Приоритетът на този етап не е основополагаща реформа, а консолидиране, изясняване и последователно прилагане в целия Съюз. Всички законодателни корекции в бъдеще ще се основават на непрекъснат мониторинг и събиране на данни.